

ABSTRAKCIJOS KAITOS, KRIZĖS, KONTRAVERSIJOS

Jolita Januškevičiūtė

Laisvės pr. 57

LT-07190 Vilnius

j.januskeviciute@yahoo.com

Straipsnyje apžvelgiamos abstrakčiojo meno tendencijos, sąlyginai apimančios laikotarpį nuo 1905-ųjų iki 2005-ųjų – geometrinė abstrakcija, suprematizmas, abstraktusis ekspresionizmas, minimalizmas, formali abstrakcija, kompiuterinė ir algoritminė abstrakcija – rekonstruojant ekonominio principo veiksnį, lemiantį radikalias transformacijas meninės produkcijos lauke. Analizuojama, kaip rutuliojasi abstrakčios stilistikos tendencijos, tarktuojant jas kontraversiškais Gilles'o Deleuze'o sociokultūrinių modelių – despoto ar kapitalisto, paranojos ar šizofrenijos – pagrindais ir nurodant svarbiausius abstrakcijos lauke vykusius kaitos ir krizės momentus, susiklostančias kūrybiškumo perspektyvas. Klasikinės ir kompiuterinės (virtualios) abstrakcijos modeliai šiame straipsnyje apžvelgiami kaip perteikiantys dvi kūrybiškumo perspektyvas, kurioms būdingos skirtingos vidujiškumo verčių traktuotės.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI: neobjektinis menas, kvadratas, gestas, fraktalas, ekologinė abstrakcija, kūrybiškumas, kapitalizmas.

Abstrakcionistinis menas, formuluojantis idėjinę vidujiškumo verčių programą, vienas iš pirmųjų įkalba ekonominius meninės kūrybos principus. Šiuolaikinės abstrakcijos raida, neatsiejama nuo ekonomikos ir globalizacijos stiprėjimo tendencijų, paskutiniajame kompiuterinių technologijų etape ekonominę principą traktuoja pridėtinės vertės logikos, operuojančios vidaus ribos perkėlimu ir plėtimu, terminais. Kaip tik šios, apimančios politinės ir libidinės (meninė kūry-

ba) ekonomijos sritį, tendencijos formuluotes pateikia Gilles'o Deleuze'o socialinės ir kultūrinės produkcijos teorija, produkcijos apraiškas siejanti su pašamონės reprezentacijos (pranc. *représentation inconsciente*) aspektais. Ekonomikos (darbas) ir psichoanalizės (*libido*) gamybiniais principais pasižyminti meninė kūryba, jo manymu, ribojasi ir nusako kertinius paskutiniusius reprezentacijos (pranc. *éléments ultimes de représenté*), signifikatyvumo elementus, kuriuos skirtingai artiku-

CHANGE, CRISIS AND CONTROVERSY OF ABSTRACTION

Jolita Januškevičiūtė

KEYWORDS: subjective art, square, gesture, fractal, ecological abstraction, creativity, capitalism.

SUMMARY

In this article the part and form that abstraction takes (geometric abstraction, suprematism, abstract expressionism, minimalism, formal abstraction, computer and algorithm abstraction) in different historical periods is reviewed. Also, it considers how socioeconomics influence art. The language of abstraction changed, in different historical periods abstract art had different tendencies. Abstract art is reviewed from a controversial despot and capitalist, paranoia and schizophrenic point of view. The article reviews roughly 1910–2000 historical context and the different priorities of the times, it emphasizes the development of abstract art, marking its core structure, crisis and times of flourish. Through the motif of the machine, the meaning of abstraction is revealed in the change of technology and machinery and this contemporary expression of capitalism acquires wider reflections of inner feelings.